

שקיפות המוסדות הציבוריים ללא כוונת רווחמאת רו"ח מוטי גולנסקי

בשנה האחרונה אנו עדים להגברת מערך הפיקוח והדיווח על מוסדות ללא כוונת רווח. תיקון מס' 10 לחוק העמותות מחייב את העמותות להגיש דוח מילולי מפורט כתוספת לדוח הכספי לרשם העמותות (גם חברות לתועלת הציבור מחויבות להגיש דוח מילולי לרשם ההקדשות). הדו"ח המילולי יתאר את פעילות המוסד בשנת הדוח, התרומות שהמוסד גייס, השימוש שנערך בתרומות, עסקאות עם צדדים קשורים, אירועים מהותיים וחריגים שהתרחשו בפעילות המוסד בשנת הדוח ובשנה השוטפת וכדו'. רשם התאגידים רשאי לפרסם את הנתונים באתר האינטרנט שלו ובכך פעילות המוסד הציבורי תהיה שקופה ונגלית לעין הציבור אשר יוכל לשפוט את התנהלות המוסד כראות עיניו.

מהלך נוסף שמתגבש בימים אלה הוא דירוג העמותות הפועלות מכספי תרומות שלא למטרות רווח ולמען הקהילה. הכוונה הינה ליצור דירוג חברתי ולא דירוג פיננסי. לראשונה בישראל תדורגנה העמותות הפועלות בישראל. במדינת ישראל רשומות למעלה מ-40 אלף עמותות, כאשר מתוכן למעלה מ-10 אלף עמותות פעילות ללא מטרת רווח.

מחזור ההכנסות של המלכ"רים הינו למעלה מ-80 מיליארד שקל מתוכן כ-15 מיליארד שקל מתרומות (כ-5 מיליארד הינן תרומות מחו"ל והיתר הינן תרומות שנתרמו בישראל), כאשר כ-8-9 מיליארד שקל הינן תרומות של עסקים וקרנות וכ-1-2 מיליארד שקל הינן תרומות של אנשים פרטיים.

הרעיון של הקמת חברת מדרוג לעמותות נועד לספק ולפרסם מידע מקיף ונגיש על עמותות, מידע מהימן שישמש לתורמים בסיס לקבלת החלטות. המדרוג יכלול מדדים כמו מידת יעילות

השימוש בתרומות, מידת השגת מטרת העמותה, מידת איכות הניהול והבקרה בארגון. דירוג העמותות לפי מדדים איכותיים יספק מידע איכותי שימשש כלי מרכזי בקבלת החלטות של תורמים והגברת השקיפות תתרום להגדלת נתחי התרומות למוסדות ציבוריים ללא כוונת רווח.

הדירוג נועד לפתור שאלות ופרסומים שליליים שנחשפו לגבי העמותות, מתברר כי המגזר העסקי בארץ לא תורם מספיק ואף קיימת מגמת ירידה בהיקף התרומות של חברות ציבוריות (בשנת 2008 חברות ציבוריות תרמו פחות מ- 1% מהכנסותיהן) חברות רבות מעדיפות לשלוח את עובדיהן לעזור לקהילה תחת לתרום תרומות כספיות והכול כתוצאה מאי הוודאות לגבי אופן השימוש של העמותות בכספי התרומות.

כמו-כן, כתוצאה מהריבוי המאסיבי בכמות העמותות, חברות ועסקים נותרים אובדי עצות וללא כלים מבוססים כדי לבחור ביעדי התרומות. בנוסף, בייחוד תורמים מארה"ב, דורשים שקיפות מרבית ומתנים את המשך התרומות בפיתוח כלים מבוססים ואובייקטיביים לדירוג המלכ"רים. הדירוג ייעשה כמובן בהסכמת העמותה ובשיתוף פעולה והעמותה תהא זכאית להעיר את הערותיה ואף לערער על התוצאות לפני פרסום הדוח לגביה. עמותה המבקשת להיות מדורגת חייבת להיות מלכ"ר רשום ופעיל ולענות על מספר קריטריונים כגון פעילות של שנתיים לפחות ומחזור כספי הגבוה ממיליון שקל.

הדירוג מתבצע על ידי אנליסטים חברתיים של חברת "מידות" - חברה חדשה ללא מטרת רווח. התהליך כולל ראיונות עם בעלי התפקידים, שיחות, סימולציות, תצפיות בארגון ובשטח, סקרי עובדים ועמיתים וסקירת מסמכים של הארגון. תהליך איסוף המידע וניתוחו נמשך כחודשיים. הדירוג אינו חד פעמי אלא אחת לשנה יידרש הארגון לחדש את הדירוג ולעדכן באופן שוטף על כל שינוי מהותי שחל בארגון. המדדים שנבחנו הינם רבים ומכסים תחומים של אתיקה, כספים, מערכות הארגון, משאבי אנוש, אופק, יעילות, מובילות וכדו'. כבר בקרוב צפויים להתפרסם דירוגים של מספר עשרות עמותות שעברו תהליך שיקוף ראשוני.